

A professzor is tévedhet

Turbék Kázmér professzor, karján elmaradhatatlan esernyőjével, végigbaktatott a Zsombolya utcán. Rút anyagiak elintézésére riasztotta el hazulról érélyes felesége: „Albert — úgy mond — vegyél a hentesnél két kiló sertéshúst darálva, mert én nem jutok el a takarítástól.” És a professzor úr ment, aztán odaérkezett és — a huszadik század második felének közepén — sorba állt illedelmesen, majd gondolkodott: „A tizenkilencedik század mechanisztikus felfogású tudósainak illúziói, Jacques Loeb dogmái, meg a többi fizikokémiai felfogás az emberi alkotásról véglegesen elvetendő. Ezt be fogom építeni konferenciaanyagomba.” Miközben így jártak szellemkerek, körülötte zúgott-morajlott a nép. „De szakitanunk kell a fizikusok és csillagászok fiziológiai humanisztikus álmaival is.”

— Na, lépjen már és ne bámészkodjon — döfte hátba az egyik sorban álló.

— Igen is — rebegte illedelmesen Turbék professzor, és kettőt előre lépett. Ekkor azonban az előtte álló, jól öltözött asszonyság reccsent rá:

— Ne tolakodjon, kérem! Nézz meg az ember!

Messzebb valaki elkialtotta magát:

— Nézzék csak, az az asszony oldalt akar besliszolni.

„Jean Ferraud is azt hiszi, sőt tanítja is, hogy másokat követve eredményesebb fizikomechanisztikus abszorpciók formálódhatnak szemlátomást relatív idővesztéssel!”

— Engedjék be! Nem látják, hogy pólyással van?

— Jól van na, azért nem kell döfödni!

Vau-vau! Vau-vau!

— Innye, az antiját, hiszen ugat a pólyás!

— Na nézd, hát nem kutyát esomagolt a párnába, hogy soron kívül beengedjék?!

„Érdekes, hogy a kutyák jobb kísérleti alanyok, mint a majmok. Biológiailag fejlett állatok közül első ízben a szovjetek kutyát röptettek Föld körüli pályára!”

A professzor a kis ablakhoz sodródott. Kedvesen mosolygott rá két zöld női szem:

— Mit tetszik?

— Két kiló sertéshúst kérek, darálva.

A két női szem hunyorogni kezdett, majd, mint aki nem jól hallotta, megismételte:

— Hogy mit tetszik kérni?

— Két kiló darálni való sertéshúst, de itt kérném megdarálni.

— Talán két jegyet, nem? — helyesbített a zöld szempár tulajdonosa.

A professzor mögött röhej csapott a mennyezetig:

— Adjon az öregnek, kisasszonyka, két füstölt páholyjegyet az esti előadásra.

„Üristen, itt valami nem stimmel az egyenlet körül” — vakargatta apró kecskeszakállát Turbék professzor úr. — „Igaz, gondolhattam volna, hiszen a század közepe óta nem kell hentesüzlet előtt sorba állni.”

— Ez mozipénztár! — világosította fel a zöldszemű.

Turbék professzor úr finoman oldalt sasszézott a sorból és kicszogott az ajtón. A pénztárlak előtt sorban állók utánaröhögtek. Két hentesüzlet előtt is elment anélkül, hogy észrevette volna. Közben hazaért. Felakasztotta az előszobában esernyőjét, miközben arra gondolt, hogy vannak, akik úgy képzelik a flokkuláció mechanizmusát, hogy az különálló polimerláncok abszorpciója a szuszpenzoid részecskéin, holott nagyon tévednek, mert az egész tökéletes aggregát formációs pozitív töltésű kationos flokkuláns. És ezt még be is kell majd bizonyítani... Felesége hangjára felrezzent, aki kikiáltott hozzá a szobából:

— Vettél húst, Kázmér?

Turbék professzor úr nagyokat pislogott, majd megemberelte magát és visszakiáltott:

— Sajnos, Lujzám, csak füstölt hús van. De azt is jegyre lehet már kapni. És képzeld, szívem: mozijegyre. Csuda egy világ!

DÉNES GÉZA

Dolgozik a véső, szoborrá formálódik a holt anyag

Kopjafák Benczúr Gyula egykori műtermé előtt

Somogyi Károlyné felvételei Lányportrék a műterem szobrokkal zsúfolt polcain

Fában rejtőző szobrok

Remetei magányban, a Cserhát szelíd dombjai között meghúzódó Benczúrfalván, Benczúr Gyula festőművész egykori műtermében él és dolgozik rendfihetetlen szorgalommal, fáradhatatlanul id. Szabó István Kossuth-díjas szobrászművész. A magyar szobrászatnak e különös egyénisége 1903-ban született Cereden, a művészet és mesterség alapjait Salgótarjánban, Bóna Kovács Károlynál ismerkedett meg. Első kiállítását 1934-ben rendezték meg, azóta alkotásaival a hazai közönség mellett számos külföldi galéria látogatói is megismerkedtek. Faszobrai szerepeltek az 1939-es New York-i vilákiállításán is.

Művészetének ihletője a népi faragóművészet hagyományvilága, a népelet képei- emlékei-alakjai, a magyar történelem. Munkásságának egyik legszébb és legnagyobb igényű vállalkozása a magyar bányászati 200 éves történetét feldolgozó, fából faragott, sokfigurás kompozíció, mely a salgótarjáni Munkásmozgalmi Múzeumban látható.

Id. Szabó István ma is, 73 évesen is, naponta birkózik az anyaggal, vésővel-fakalapáccsal bontja ki a fából a benne rejtőzködő újabb és újabb szobrokat. Alkotásaiból az elmúlt vasárnap kiállítás nyílt Kecskeméten, a Katona József Múzeumban,

A céhélet tárgyi emlékei

A szegedi céhélet ránkmaradt tárgyi emlékei féltve őrzött darabjai a Móra Ferenc Múzeumnak. Ezek javarésze még a múlt század végén, főleg az ipartestület ajándékként kerültek a múzeum gyűjteményébe. Ma is becses részét képezik annak az anyagnak, mely a XVIII. századi Szeged életéből napjainkig megmaradt. A céhládák, céhzászlók, céhpecsétek, céhkorsók és céhbívtáblák szebbnél szebb darabjai között ritkaság is akad. Ilyen az az ónszerleg, melyet a lakatosok céhládájába rejtett magába. Az ilyen jellegű céhedény nemcsak szegedi viszonylatban ritkaság. Hazánk területéről is csak néhány hasonló darabot ismerünk.

A szegedi lakatoscéh díszedénye és a rajta függő ezüstpajzsok érdekes szokás emlékét őrzik meg számunkra. A pajzsok azt bizonyítják, hogy a felső-magyarországi céheknél bevezetett szokás itt Szegeden is élt. E szerint az újonnan felvett mesternek sok egyéb szolgáltatás (lakoma, fizetés) mellett a „sildet” is be kellett adnia. A XVIII. században készült fedelező serleg nyolc fülceszkéjére tenyérnyi nagyságú ezüstpajzsokat függesztettek. Ezeket a pajzsokat a céhbe újonnan felvett mesterek készítették, melyre a mester nevét vagy nevének kezdőbetűit, mesterségének jelvényeit és céhbeliségének évszámát vésték. Formai megoldásuk és díszítésük minden idő-

szakában a kor ízlését tükrözik. Aki céhes mester akart lenni, annak két ünnepélyes lakomát is kellett adnia. Ezekben a lakomákon fontos szerepet játszott az ónszerleg vagy céhbílikom, melyre az új mester ezüstpajzsát akasztották. A pajzsokkal körülaggatott ónszerleg megemlékező a pajzsok összecsendültek. Így hangulatos lakomákon és más ünnepélyes összejöveteleiken valószínűleg szívesen emelgették csilingelő serlegüket.

A lakatoscéh lakatos- és puszkaművesmestereitől, az 1766. és 1813. közötti évekből tizenhat ilyen pajzs maradt ránk. Levéltári adatokból tudjuk, hogy tulajdonosaik valamennyien Szeged városától polgárjogot nyertek, és évtizedeken át működtek itt. Egyes családokban apáról fiúra szállt a mesterség. Így a Miller és Milkovits család tagjai három-négy generáción át, több mint fél évszázadon keresztül készítették a remek lakatosmunkákat. Időnként, ha a városnak nem volt órásmestere, még a toronyórák javítását is ők végezték. Az Eichinger család puszkaműves tagjai pedig három generáción keresztül szolgálták mesterségükkel Szegedet. Az ő feladatuk volt évtizedeken át a „Mozsárok kisütetése” és az ünnepi istentiszteletek közben „tett lövöldözés”.

Az ónszerleg a pajzsok felakasztására szolgáló nyolc fül

Toppantóné Czizrok Anlók felvétele.

Ónszerleg

egyben meghatározta a céh maximális létszámát is. Így új mester felvételéhez üresedésre volt szükség, melyre elköltözés, de leginkább halálozáskor került sor. Az elhalt mesterek pajzsai a céh tulajdonában maradtak, ezeket őrizte meg napjainkig a céhláda.

T. KNOTIK MÁRTA

